

Estar amb Biel Mesquida

A punt d'acabar el pelegrinatge que imposa això de fer d'escriptor del mes, en Biel Mesquida té un matí lliure. Quedem per dinar a les Set Portes. Li agrada, és un ambient que li recorda la Barcelona dels anys 60-70, la seva ciutat d'estudiant, d'activista, de provocador... Davant seu un bol gros ple de cargols punxents enfonsats en el glaç. Després un bon arròs de bacallà. I tot regat amb vi negre de la Rioja alabesa. Divendres 22 de desembre. Són dos quarts de tres. Després, quan l'escriptor s'aixeca de taula, el rellotge marca més de les cinc. Al restaurant s'ha fet el silenci.

L'entrevista ha derivat en conversa i la conversa en confidència. Biel Mesquida ha parlat molt. D'anècdotes i peripècies viscudes aquest mes ha passat a reflexions i pensaments al voltant de la paraula escrita, del gust per construir metàfores, del gust per la lectura, de la tristesa d'un Alguer del tot abandonat —és el primer escriptor del mes que hi ha anat, a l'Alguer— i de l'amargor de no tenir ni una sola obra traduïda.

L'autor de *L'adolescent de sal*, *Doi*, *The Blazing Library* o la novel·la que acaba d'aparèixer, *Excelsior o el temps escrit*, per dir-ne algunes, els crítics l'han banyat d'elogis. El consideren l'avantguarda de la modernitat literària catalana. I, tanmateix, els elogis només li serveixen per a alimentar una vanitat, ben aviat enfiçada. Mesquida demana: "T'agrada el frontispici de Jaime Gil de Biedma que he posat a *Excelsior o el temps escrit*? "Quien por placer no lea, que no me lea". "És intolerant —diu— i un poc massa imperatiu. Però l'hi vaig posar perquè crec que és molt important i com que, a mi, sempre m'han tractat de cosa rara, vaig dir: la gent ha d'estar amb mi, no perquè em digui avantguardista o textualista o fill de puta; ha d'estar amb mi perquè li agradi d'estar-hi".

De la llarga conversa mantinguda amb l'escriptor n'hem extret uns fragments. D'aquesta manera la conversa es converteix en monòleg, en espurnes que configuren alguns racons de l'univers de Biel Mesquida.

Solitud. Ahir vaig estar tot sol. I per què? Doncs perquè vaig tan cansat de trobar-me envoltat de gent... Jo necessit cada dia un temps de solitud. I aquest mes l'he hagut de sacrificar. La solitud és una gran força creativa, encara que vivim en un món on és molt mal vista. Però ahir ja no podia més i quan

Biel Mesquida (Castelló de la Plana, 1947) va ser aquest desembre proppassat l'escriptor del mes. Acaba de publicar, així mateix, la seva darrera novel·la, 'Excelsior o el temps escrit'. I aquí reflexiona sobre la paraula escrita, sobre el gust de la lectura, sobre la tristesa d'un Alguer abandonat... I, a sobre, ens ofereix un text inèdit que va escriure, aquest desembre, tot fent cap a Castelló.

vaig arribar d'Andorra, a les deu del vespre, vaig decidir d'anar al cinema. Després vaig fer una passejada solitària, sentimental, pel Barri Gòtic: vaig passar per la plaça de Sant Jaume, vaig mirar la gent. Vaig anar a la plaça Reial, vaig mirar la gent. Vaig pujar per la Rambla, vaig entrar al Cafè de l'Òpera, vaig beure una aigua mineral sense gas, vaig mirar la gent. Vaig continuar pujant per la Rambla de les Flors, vaig mirar la gent. Vaig acostar-me a l'aparador de la llibreria de la Generalitat, vaig veure que hi havia una foto meua i vaig dir: Ai, vanitat de vanitat i tot vanitat. I vaig continuar pujant fins a plaça de Catalunya, vaig vorejar el "Tall Britànic", vaig travessar la plaça d'Urquinaona i me'n vaig anar a dormir. I aquesta passejada va ser com una espècie de *travelling* solitari d'una Barcelona que estim.

Lletres de fusta. A Andorra me varen dir que arribaria a un institut on trobaria al·lotes i al·lots de COU i em vaig trobar una sala plena de nines i nins de tretze, catorze i quinze anys —amb bergants d'aquells que fan el masclet i ses nines més senzillones i més educades—. El dia anterior m'havia colgat molt tard i per anar a Andorra m'havia llevat molt d'hora. Vaig passar mig camí llegint aquest meravellós dietari, que m'entusiasma, d'en Pere Gimferrer. Trob que en Gimferrer té una prosa molt moral i molt civil, que fa falta en aquest país. I anava llegint el dietari, m'adormia, mirava el paisatge... Vaig arribar a Andorra mig esmoreït i me veig aquella sala plena de nines i nins i... Jo havia preparat els meus papers i escrits per a una gent diferent. Així que vaig apartar els papers, em vaig animar i els vaig dir: 'Nines, nins, sabeu què és un escriptor? Us contaré què és un escriptor. Els vaig explicar que un escriptor ha d'aprendre a llegir. Jo vaig aprendre a llegir per ma mare a l'escola. Jo vaig néixer dins una escola, com qui diu, perquè els meus pares eren mestres. Era com una moneda, perquè veia els ninets que llegien i anaven a ma mare amb una quartilla i li estiraven la faldilla. Jo feia el mateix a l'hora del pati. Tenia un any, dos anys. I als tres anys ja escrivia cartes. Ma mare era una dona a qui agradava molt d'escriure, sobretot escriure cartes, i ella me n'ensenyava. Jo sempre dic que això de l'aprenentatge és una cosa que t'hi han de dur, i a mi m'hi varen dur. Mon pare em feia unes lletres de fusta, pintades de colors. Record que una cara era vermella, un vermell

carmí, l'altra cara era verda, un verd d'aquell fosc. I jo anava jugant amb les lletres. Encara les guard, com un tresor. I crec que amb això vaig agafar un gust molt sensorial del llenguatge. M'agrada que les lletres siguin allò dels fruits saborosos, que es puguin tocar. Aquesta gent que és molt conceptual lingüísticament, té un plaer, però jo, tots els escriptors que rellegesc, són molt sensorials.

Metàfora. M'enamoren les paraules. Jo faig una escriptura per a un lector metafòric, que no cerqui la intriga com a maquinària de lectura. Si bé a *Excelsior o el temps escrit* he intentat de fer totes dues coses: he mirat de fer compatible una intriga i un suspens amb una maquinària metafòrica. Però normalment m'inclín més pel sabor de les paraules. També és molt important que qualche cosa escrita es pugui llegir en veu alta. Sentir les vibracions de la llengua i que et droguin un poc, que et facin sentir que les paraules te duen a territoris musicals i conceptuals nous.

Traduccions. Sempre tenc l'angúnia del lector. Jo sóc molt minoritari. No he reeditat mai. No he estat traduït a cap llengua europea. Tots els escriptors de la meua generació han estat traduïts al francès, a l'anglès, a l'espanyol, a l'italià... jo, no. És un poc fotut, bastant fotut. M'ho sent com una manca, quan, a més, consider que han traduït molta de gent que té menys interès que jo. Això me cou i me fot profundament. M'han traduït coses petites els amics (a l'Alguer en Claudio Sana i na Pepa Molina m'han traduït poemes a l'italià i en Pascal Comelade al francès); però, de traducció publicada, no en tenc ni una. Supòs que em consideren poc interessant per a traduir. Però no em sent marginat, no. A veure si m'entens: a un escriptor, li agrada de ser traduït perquè la traducció representa un eixamplament dels seus lectors, no per a ser més ric ni més famós. Si hagués volgut ser "rica i famosa" m'hauria dedicat a una altra cosa, hauria escrit *best-sellers* o hauria fet *Els ponts de Madison* o una novel·la com la de Susanna Tamaro.

L'Alguer. Trob que el Principat l'ha abandonat molt. L'Alguer és com un confí i els confins s'han de vetlar molt. I quan vaig arribar allà i me digueren 'ets el primer escriptor que ve aquí, amb cinquanta escriptors del mes que ja tenim', això no té perdó de Déu, perquè de cinquanta, n'hi haurien d'haver anat trenta, per no dir tots cinquanta, perquè, a aquesta gent, els dones vida quan hi vas. És normal: allà és Itàlia, és lluny, és un idioma que ha anat sobrevivint d'una forma quasi oral, la pressió de l'italià és

CARME PUÉRTOLAS

"M'enamoren les paraules. Jo faig una escriptura per a un lector metafòric, que no cerqui la intriga com a maquinària de lectura. Si bé a 'Excelsior o el temps escrit' he intentat de fer totes dues coses."

fortíssima. Els vaig trobar molt abandonats. Feia dos anys que hi havia anat i... cada vegada estan pitjor. Ells ara diuen que els únics que els poden salvar són els perifèrics, que no creuen en el català central. I jo també ho crec. Per exemple, en literatura avui només m'interessen els perifèrics. De centrals, me n'interessen alguns però ben pocs. Els perifèrics són els qui donen la sal a la cultura, que és allò que dóna vida. Si no hi ha sal, tot queda fat, inodor i incolor.

A l'Alguer vaig dedicar la meua xerrada a n'Ovidi... I és que vam arribar na Pepa (López) i jo a Roma cantant l'*Homenatge a Teresa*. 'Com un record d'infantesa... Teresa. Ballant el vals...'. Vam arribar a l'Alguer cantant també n'Ovidi i vaig dir a na Pepa: 'M'has de fer un regal, que és recitar un altre pic *Faré vacances*'. I el dia de la recitació-xerrada-col·loqui, vaig presentar na Pepa, vaig dir que, l'acte, el dedicàvem a n'Ovidi Monllor i na Pepa va cloure'l. Va ser molt emocionant.

Escriptor del mes. Droga dura, pura, meravellosa, eufòrica, decebedora, única, cansadíssim, trobar lectors, estimar, sentir-te sol, conèixer la meravella dels paisatges humans i geogràfics de les terres de cultura catalana, sentir que estam en una cultura agònica, viure, viure intensament, morir a poc a poc...

Vaig acceptar de ser escriptor del mes perquè estava convençut que en podria treure molt de material per a fer un llibre. I sí, ja m'he muntat un llibre de contes i en tenc el títol provisional: "La terra vista des del cel". Seran tot d'éssers que són al cel i miren la terra. Un astronauta, un àngel, un virus, un meteorit... Ja en vaig prenent notes. Va ser una idea que em va venir tot volant cap a l'Alguer. Serà un llibre molt volador. I també serà un llibre contemporani, perquè tots els descobriments que fan els humans avui vull que es reflectesquin en el llibre, perquè m'interessen. Ara el que m'embadaleix és tot aquest andari-vell de la realitat virtual. He vist en els núvols

CARME PUÉRTOLAS

una gran realitat virtual que em dóna un repertori de metàfores infinites sobre l'escriptura. I per aquí anirà el meu llibre. Serà un llibre que investigarà la metàfora de la metàfora de la metàfora de la metàfora. I el lector, no vull que sàpiga quina és l'autèntica i quina la virtual. De vegades la real serà virtual i la virtual serà real.

Llibertat vigilada. Jo no em guany la vida escrivint i pens que, en el fons, això és bo. Perquè quan et guanyes la vida escrivint has de fer més pactes. Jo tenc més llibertat.

Tot el que surt a *Excelsior o el temps escrit* és lliure, i això és important. Hi ha una llibertat vigilada, però que m'he imposat jo, pensant en el que volia contar. En canvi, si tu ets la meua editora i em demanes un llibre que conti la vida de Barcelona dels anys setanta, ja m'has tancat i clos. Pots ser creatiu igualment, però de l'altra manera m'agrada més i ho faré mentre no ho necessiti per a menjar.

Ara bé, jo dedic moltes hores a escriure i cada dia vull dedicar més hores a llegir i a escriure, perquè és el que em dona més gust i més dolor i més feina; és el que m'agrada. M'agrada de llegir, sempre he llegit molt. Si no llegís, no escriuria. I sobretot m'agrada de rellegir. Crec que es perd, això de rellegir.

"Jo no em guany la vida escrivint i pens que, en el fons, això és bo."

Quan ho dic, la gent s'exclama, com si digués una animalada, i per mi rellegir és l'única cosa important. Jo sempre tenc sobre la taula l'*Odisea* d'Homer. M'entusiasma Homer, que és com Ausiàs March: és modernitat, és un llenguatge inacabable.

La mort. Un amic meu, Gilles Deleuze (es va tirar per una finestra perquè estava molt malalt) deia que la literatura és salut. Jo crec que la literatura és salut i l'escriptor una persona saludable, que ha de donar salut. I si acabes alcohòlic, però aconseguixes de donar salut, doncs ja està bé, perquè la cosa important és que donis.

No hi ha cap dia ni cap nit que no hagi pensat en la mort, com a font de vida. Ho he dit molt aquests dies. Record a Girona que els vaig dir: 'Sabeu que tots vosaltres, i jo i tot-hom, tenim els dies comptats? Ho sabeu?'. Això és una cosa que s'ha de dir, perquè hi ha vegades que jo em crec immortal, incombustible, crec que viuré pels segles del se-

Mas de Sales anamnesi xou

Biel Mesquida viatjant cap a Castelló va escriure les ratlles que segueixen, "pinzellades del sentiment" en diu, entre les planes d'una revista francesa, *L'infini*:

"Au Commencement c'était l'émotion". Céline.

1. *L'escola de mumare capaltard. Camps d'ametlerars tancats de parets cegues. Ai, la lletra! Una teringa de lletres nevades vora el fum de l'estufa de llenya. Allà, puc assegurar-ho, vaig esser feliç.*

2. *La tenuïtat com un tel de ceba del record. La tia Maria grassa i vella, bella, m'alça enmig dels seus braços. Em llança cap al cel del magatzem: veig cuixots, graneres, salsitxons, senalles, paperins insecticides, constal·lacions d'humanitat. Les crullades escenografies de l'escriptura.*

3. *Castelló 166 km. Vol a 120 cap a l'epifania: cap a l'oblit. Vinyes d'or fos com el crit d'un bell orgue salvatge. Tenc por. El naixement és una passa del no-res.*

CARME PUÉRTOLAS

4. *Cavalquen encara pel meu cervell les músiques dels nins. Els nins surten per berenar al camp: un desfermat estol de cadeneres i de teuladers. Mumare amb la bata de llista i un somriure obert m'espera rera la taula: Franco i José Antonio ens vigilen mentre amoll tot l'alfabet d'una tirada.*

5. *Diré: he oblidat la llar de l'escola i les botàniques. Diré: no hi havia sinó geranis vermells i guardiacivils de febre. Diré: encara estotj tendres engrunes de solitud i de feresa. Diré: no sabrà mai ningú el nom d'aquella pena inacabable. Diré: fou una festa descobrir les entranyes dels noms i de les bèsties. Diré: cal enterrar el dol de l'infant sense remei. Diré: però encara queda l'ombra fosa d'una rosa escrita.*

6. *Fou sempre un nom mític: Mas de Sales. Per això es feren les paraules: per donar-nos una àncora i una arrel; un desig i una ànsia. Per això descobríem les paraules per entendre l'argila d'esser homes amb una veu que canta. Per dir-nos amb els sons totes les parles. Per encetar prodigis, per plorar nafres, per lluminar cossos, per desfermar ignoràncies: per saber-nos humans en uns temps de desgràcia, per salvar-nos un poc amb una embosta de frases de l'ànima.*

i 7. *"Nel mezzo del cammin di nostra vita/ mi ritrovai per una selva oscura/ ché la diritta via era smarrita". Dant.*

Acoloriré amb tintes de neurona cada mot perquè pugui irradiar els batecs de la joia d'esser vius, en la terra dels pares, i vora el mar dels jocs i les onades. I diré, carregat de foll seny com en Ramon, que seraré el treball del català de Castelló, de Ciutadella, de Manacor, de Barcelona i de mi a consciència. I el carregaré de potències i de vols, d'electricitats d'alta tensió, perquè enrampi i visqui i vivifiqui pels segles dels segles amb lletractiva fortor.

Biel Mesquida

gles, i no és veritat. A més, aquests darrers cinc anys he viscut morts de sida, d'esclerosi múltiple, d'accidents... La sida és una mort molt bestial. Jo, a més, só partidari de la promiscuitat sexual, del plaer dels cossos múltiples, no crec gens en la monogàmia. Llavors he hagut de fer una racionalització, i predicar el sexe segur. Ho he dit aquests dies: 'Boixau, cardau, feis-ne el que vulgueu, del sexe, però sexe segur'.

Montserrat Serra